

Setembre social | Actualitzat el 07/05/2024 a les 18:45

Nous aliments i boscos potents: neix un projecte per generar bioeconomia al voltant de la gestió forestal sostenible

Entitats de recerca i dinamització agroecològica impulsen el projecte «Plantes oblidades» per consolidar un model sostenible de gestió dels boscos valoritzant productes alimentaris forestals com els aranyons, els grataculs o l'aglà | El projecte té un cost dos milions d'euros i inclou l'actuació en 280 hectàrees d'onze finques forestals que ja formen part d'iniciatives de custòdia del territori

Representants de les entitats impulsores de «Plantes oblidades», a la presentació del projecte

Un gelat de grataculs, una crema d'aglà o un xarop de pi són algunes de les originals propostes gastronòmiques que sorgiran del projecte «Plantes oblidades» que impulsen diferents entitats de l'àmbit de la recerca i la dinamització agroecològica. L'objectiu del projecte és consolidar un model sostenible de gestió del boscos a partir de la revalorització de productes alimentaris forestals com els aranyons, els grataculs o l'aglà. Amb un cost superior als dos milions d'euros, inclou actuacions en onze finques forestals d'arreu de Catalunya.

Els boscos catalans actuals reflecteixen els canvis socioeconòmics viscuts al territori a través de diferents processos, com ara l'abandonament de pastures i conreus o els canvis en els patrons d'aprofitament que han comportat, en termes generals, un augment de la superfície forestal i de la

quantitat de vegetació present als boscos. Això, juntament amb unes condicions favorables a la combustió de la vegetació, derivades del canvi climàtic, ha desencadenat en incendis forestals, que afecten de manera recurrent la dinàmica forestal de Catalunya, especialment a la seva zona més mediterrània.

Per acabar d'entendre la situació general dels boscos i matollars, cal tenir present l'increment de zones forestals sota la influència d'àrees urbanes i suburbanes i la importància dels episodis de decaïment (mortalitat d'arbres, decoloracions o pèrdues de fulles per sobre del que és habitual) causats per anomalies climàtiques (sequera) o plagues forestals.

En essència, la gran majoria dels boscos catalans són relativament joves, presenten una manca gairebé total d'elements de maduresa i, en conjunt, han passat per un procés de simplificació funcional. Tot plegat té com a conseqüències, segons l'informe «Estat de la Natura a Catalunya (2020)», que el 80% d'espècies forestals incloses en les directives europees estan en risc de no tenir poblacions viables en el futur, i més del 60% dels hàbitats es troben en situació desfavorable pel que fa al seu estat de conservació.

Augmentar la resiliència dels boscos al canvi climàtic

Per això és necessari prendre mesures per millorar la biodiversitat dels boscos i augmentar la seva resiliència al canvi climàtic. Cal idear models de gestió forestal sostenibles i que presentin una rendibilitat major a l'actual, per tal que siguin implementats pels propietaris forestals o tinguin el seu suport. Amb aquesta intenció sorgeix el projecte «Plantes Oblidades», que té l'objectiu de desenvolupar i promoure els aprofitaments alimentaris forestals, focalitzant-se en l'aranyó, el gratacals, la pinya verda de pi, la cirera de pastor i l'aglà.

El projecte s'articula des d'una triple perspectiva: el foment de l'economia rural, la millora de la biodiversitat forestal i l'increment de la resiliència dels boscos davant els riscos del canvi climàtic. La iniciativa és impulsada per tres entitats de l'àmbit de l'agroecologia (Fundació Emys, Sambucus i Eixarcolant), el grup de recerca EtnoBioFiC de la Universitat de Barcelona i la Xarxa per a la Conservació de la Natura.

Gratacals, una de les espècies valoritzades en el marc del projecte «Plantes oblidades»

Més de dos milions d'euros de pressupost

El projecte «Plantes Oblidades» té el suport de la Fundació Biodiversidad del Ministeri per la Transició Ecològica i el Repte Demogràfic (MITECO) en el marc del Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència finançat per la Unió Europea. L'òrgan finançador aporta el 95% del cost del projecte, que és de 2.038.750 euros.

Inclou l'actuació en 280 hectàrees de 11 finques forestals situades arreu del territori català, des de la Ribera d'Ebre fins a la Serra del Cadí-Moixeró del Prepirineu, passant per les Muntanyes de Prades i per les Serres del Montsec. Les finques participants, independentment del projecte, presenten d'entrada un potencial interessant a nivell de governança, ja que fa anys que formen part d'iniciatives de custòdia del territori impulsades per diferents entitats locals (el Grup d'Estudi i Protecció dels Ecosistemes Catalans, la Fundació Catalunya la Pedrera, La Sínia, Grup Natura Freixe, l'Associació per a la Conservació dels Ecosistemes Naturals i la Societat Catalana d'Herpetologia).

Amb els productes recol·lectats en cada una de les finques, es farà un procés de valorització gastronòmica per tal de testar l'elaboració de productes alimentaris, com ara un gelat de gratacals, una crema d'aglà o un xarop de pi. La innovació alimentària anirà seguida de diferents actuacions relacionades amb l'escalabilitat de la producció, la comercialització, l'obertura de mercat i la replicabilitat en altres territoris.

Amb tot, el projecte apunta a establir models de gestió forestal sostenibles que presentin una rendibilitat major a l'actual, derivada del valor afegit dels productes alimentaris generats. Aquesta prova pilot estarà en marxa des de febrer de 2024 fins a desembre de 2025, tot i que es treballarà per tal de materialitzar-la en iniciatives perdurables que reverteixin positivament en el territori.